

Управління розвитком організаційної культури здійснюється лише за рахунок внутрішніх ресурсів ЗЗСО та саморозвитку, цілеспрямованого формування організаційних цінностей, проведення навчання персоналу, демократизації внутрішньо-організаційних стосунків, делегування повноважень, формування інноваційного простору, розкриття внутрішньої мотивації та залучення учасників освітнього процесу до позитивних змін.

Ключові слова: модель, організаційна культура ЗЗСО, організаційні цінності, управління розвитком організаційної культури ЗЗСО.

Список літератури

1. Верховна Рада України, 8 сесія. (2017, вересень 05). Закон України №2145 «Про освіту». [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Л. Е. Асадчих, «Педагогические условия формирования инновационной организационной культуры общеобразовательного учреждения», дис.канд.пед.наук, Курский гос. ун-т, Курск: Россия. 2010.
3. Т. Г. Калюжна, Педагогічна аксіологія в умовах модернізації професійно-педагогічної освіти. Київ, Україна: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012.
4. Е. М. Роджерс, Дифузія інновацій. Київ, Україна: вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009.

Новосьолова В. І.,

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури,

Інститут педагогіки НАПН України,

м. Київ, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ ЖАНРОВОГО АСПЕКТУ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ЛІЦЕЮ ЗАСОБАМИ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА

Розвиток в учнів здатності адаптуватися до змінних умов спілкування, досконало здійснювати власний мовленнєвий задум, знаходити спосіб вирішення конкретних завдань, почуватися впевнено в різних життєвих ситуаціях, формувати вміння моделювати тексти різної жанрово-стильової належності засобами підручника української мови набуває особливої актуальності в умовах реалізації концептуальних засад Нової української школи.

Оскільки будь-який процес людського спілкування відбувається засобами мовленнєвих жанрів, необхідно на уроках української мови навчати учнів жанрового оформлення мовлення, адже компетентному мовцеві потрібно володіти набором формул, за допомогою яких він вибудовуватиме спілкування для налагодження стосунків і запобігання конфліктних ситуацій, вправного й доцільного листування, висловлення привітання, співчуття, згоди/незгоди, застереження тощо. Вивчення мовленнєвих *інформаційних* (представлення, пояснення, інструкція, повідомлення), *діалогічних* (бесіда, телефонна розмова, листування), *оцінювальних* (похвала, осуд, рецензія, характеристика), *етикетних* (привітання, вибачення, відмова) жанрів у комунікативній взаємодії старшокласників сприятиме тому, аби їхнє мовлення було змістовним, цікавим, прогнозованим.

Упровадження мовленнєвих жанрів у шкільну практику є дієвим механізмом перетворення мовних знань і набутих умінь в ефективне володіння ними учнями відповідно до комунікативного наміру й відповідної ситуації спілкування. Формування ключових і предметної компетентностей у процесі вивчення української мови передбачає передусім розвиток комунікативних і аналітичних умінь учнів ліцею, потреби аналізувати власне й чуже

мовлення, що дасть змогу виробити вміння мотивовано використовувати мовні засоби, які оптимальні для вирішення комунікативних задач у передбачуваних ситуаціях мовлення.

Розвиткові мовлення учнів 10-11 класів сприяє система завдань щодо активізації кожного передбаченого чинною програмою мовленнєвого жанру. Розроблено методично доцільну систему завдань і запитань й реалізовано в чинних підручниках української мови для 10 класу (автори Н. Голуб, В. Новосьолова) і 11 класу (автори Н. Голуб, О. Горошкіна, В. Новосьолова) та практичному посібникові «Мовленнєві жанри на уроках української мови (рівень стандарту)» (автори Н. Голуб, В. Новосьолова, Л. Галаєвська) [1, 2].

Порівняльний аналіз здобутих результатів проведеного моніторингу умінь, навичок, ставлень і поведінкових норм здобувачів освіти засвідчує відчутну перевагу пропонованої системи вправ і завдань. Зокрема значно помітне зростання кількості учнів 10 класу із достатнім (25%) і високим (17%) рівнем сформованих умінь використовувати засвоєні мовленнєві жанри у різних життєвих ситуаціях, порівняно з контрольними класами. Здобуті дані підтверджують ефективність розробленої системи роботи. Аналіз формувального експерименту виявив основні труднощі учнів контрольних класів (продукування ними власних висловлень відповідно до комунікативного наміру й ситуації спілкування). З'ясовано, що однією із причин такого стану є відірваність освітнього процесу від реального мовного середовища, низький показник мотиваційного компонента організації освітньої діяльності учнів, неусвідомлення учнями ролі й значення виучуваних на уроках понять у повсякденному житті.

Відповідно до розробленої методичної системи практичне впровадження мовленнєвих жанрів у наших шкільних підручниках відбувається за допомогою текстів, вправ аналітичного, аналітико-синтетичного й конструктивного характеру, які спрямовані на досягнення передбачених навчальною програмою кінцевих результатів.

Завдання аналітичного характеру означених підручників української мови передбачають роботу з текстом (медіатекстом), у процесі якої відбувається розпізнавання жанру, визначення ролі його в конкретній ситуації, аналіз і коментар власної мовленнєвої поведінки та інших осіб, визначення комунікативного наміру мовця, особливостей мовлення, що сприяють або заважають ефективній комунікації в різних ситуаціях спілкування.

Аналітико-синтетичні вправи, розроблені авторами начальних книжок [1, 2], створюють можливості для розвитку в учнів мовленнєвих умінь для створення тексту чи його частини на основі запропонованого, доповнення, заміну окремих текстових фрагментів тощо. Вправи конструктивного характеру передбачають продукування текстів різних мовленнєвих жанрів на актуальну чи самостійно визначену тематику.

Роботу над активізацією мовленнєвих жанрів можна, на нашу думку, доцільно здійснювати у процесі вивчення матеріалу мовної змістової лінії й на спеціально відведених для конкретного жанру уроках. У підручниках створено умови для засвоєння мовленнєвих жанрів за рахунок уміщення в навчальних книжках пояснень, пам'яток, алгоритмів й зразків виконання завдань.

Отже, реалізація в змісті, системі завдань, методичному апараті підручників української мови для 10-11 класів (автори Н. Голуб, В. Новосьолова, О. Горошкіна) жанрового аспекту навчання й упровадження мовленнєвих жанрів у шкільну практику учнів ліцею є дієвим механізмом набуття досвіду успішного спілкування, способом вирішення конкретних завдань.

Ключові слова: українська мова, мовленнєві жанри, учні ліцею.

Список літератури

1. Голуб Н. Б., Новосьолова В. І. Українська мова. Підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Педагогічна думка, 2018. 196 с.
2. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М., Новосьолова В. І. Українська мова (рівень стандарту) підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Педагогічна думка, 2019. 232 с.

Онаць О. М.,
*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувачка відділу економіки та управління загальною середньою освітою,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ВЗАЄМОДІЯ ОПОРНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ З РОДИНАМИ УЧНІВ У ПОСІБНИКУ ДЛЯ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ

У Концепції «Нова українська школа» визначено вимоги до випускників закладів загальної середньої освіти – громадян ХХІ століття. Це мають бути всебічно розвинені освічені українці, відповідальні громадяни і патріоти, які здатні до інновацій, які зможуть ефективно розвивати економіку, будуть конкурентноспроможні на ринку праці та навчатимуться впродовж усього життя. Здійснювати це ефективно за умови взаємозацікавленої співпраці з батьківською громадськістю та кожною родиною дитини, тобто забезпечення «педагогіки партнерства» [1].

В умовах демократизації суспільства посилюються протиріччя між зростанням громадської активності громадян та збереженням авторитарної позиції закладів освіти у взаємодію з родинами учнів, недооцінкою інтелектуального, професійного, соціального і трудового ресурсу сучасних родин, який можна ефективно використовувати в освітньому та управлінському процесах. В умовах демократизації суспільства, реформування освіти в Україні, розвитку інформаційного суспільства потребують переосмислення і пошуку нових традиційні форми і методи співпраці, взаємодії школи, батьків і громади. Особливо це стосується опорних закладів освіти, які мають стати флагманами у наданні якісної освіти та гармонійного всебічного розвитку учнів.

Проведене дослідження показало, що керівники закладів освіти вбачають у батьках партнера, здебільшого у розв'язанні проблем, пов'язаних із фінансуванням школи та вихованням учнів, хоча на словах усвідомлюють важливість і доцільність залучення громадськості до всього освітнього процесу. Незважаючи на те, що родина і заклад освіти – потенційні природні партнери у вихованні дітей, але часто на практиці вони виявляються реальними супротивниками, з тих чи інших причин, конфронтують. У центрі ж дитина, яка змушена пристосовуватися, лицемірити, обманювати, що часто призводить до асоціальної поведінки. Однією з причин недостатнього активного залучення батьків до освітнього та управлінського процесів є їх невміння і неготовність до партнерських відносин із закладом освіти, оскільки вони не мають відповідних навичок. Ще однією з проблем широкого залучення батьківської громадськості до управління закладом освіти і розбудови партнерських відносин є недосконалість державної системи розвитку партнерських відносин.

У вітчизняній педагогічній практиці досвід співпраці та взаємодії закладу і родини закріпився у свідомості вчителів та традиціях педагогічних колективів як просвітницько-інформаційна модель, в якій батьки є об'єктом впливу педагогічного колективу. Педагоги та